

ВІСНИК

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№ 4 (18)
 ВЕРЕСЕНЬ 2009
 заснована у
 2006 р.
 Розповсюджується
 безкоштовно

УКАЗИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ НАГОРОДА ЗА ПРАЦЮ

З нагоди Дня працівників лісу, за вагомий особистий внесок у розвиток лісового господарства, підвищення ефективності лісогосподарського виробництва, своїм Указом від 17 вересня ц.р., Президент України Віктор Ющенко нагородив державними нагородами групу працівників Гуцульщини – орденом «За заслуги» III ступеня нагороджений директор Карпатського біосферного заповідника Федір Дмитрович Гамор.

Це – його чергова висока відзнака за працю, зусилля, які разом з колективом заповідника,

впродовж багатьох років, докладає для збереження довкілля таким, щоб воно принесило користь людям, милувало і було насолодою для них.

Колектив заповідника широ вітає Федора Дмитровича з цією нагородою.

ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ САМОБУТНЬОЇ ГУЦУЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

З метою збереження і популяризації самобутніх культурно-історичних традицій, духовної та матеріальної гуцульської культури, 2 вересня 2009 року Президент України Віктор Ющенко підписав указ «Про збереження та популяризацію гуцульської культури».

У цьому важливому документі, зокрема, визначено завдання Кабінету міністрів, який у тримісячний строк, за пропозиціями Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької облдержадміністрацій, повинен розробити заходи із збереження духовної і матеріальної гуцульської культури. У цих заходах, йдеться в указі, повинні бути передбачені дальший розвиток позашкільної освіти за художньо-естетичними напрямками, створення шкіл мистецтв для вивчення молодими поколіннями досвіду майстрів народного

гуцульського мистецтва; розширення мережі музеїв народного мистецтва й побути Гуцульщини, в тому числі й музеїв-садиб та ряд інших чинників.

Йдеться в указі й про впорядкування територій об'єктів природно-заповідного фонду, які мають визначальний вплив і значення у збереженні і примноженні духовної та матеріальної культури Гуцульщини.

Указом також передбачено забезпечення відповідного фінансування в установленому порядку згаданих заходів, визначено конкретні завдання облдержадміністрацій та місцевих органів влади з Гуцульських регіонів разом із Міністерством культури і туризму України.

Про важливість указу для розвитку Гуцульщини Президент говорив і на фестивалі-ярмарку «Гуцульська бринза» в Рахові 13 вересня ц.р., в якому брав участь.

ПРО ДОДАТКОВІ ЗАХОДИ ЩОДО РОЗВИТКУ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

З метою поліпшення умов реалізації єдиної державної політики у сфері розвитку природно-заповідної справи, вдосконалення управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду постановляю:

1. Кабінету Міністрів України:

1) внести у місячний строк на розгляд Верховної Ради України законопроект про загальнодержавну цільову екологічну програму розвитку заповідної справи на період до 2020 року;

2) розробити та внести до 1 жовтня 2009 року на розгляд Верховної Ради України проекти законів про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо:

- посилення відповідальності за порушення природоохоронного законодавства на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, зокрема за прийняття протиправних рішень про відчуження земельних ділянок у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і зарезервованих для заповідання природних територій та об'єктів;

- визначення особливих вимог використання зарезервованих для заповідання природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду, спрощення порядку резервування таких територій та об'єктів;

- спрощення порядку відведення земельних ділянок для природних та біосферних заповідників, національних природних парків, інших територій та об'єктів природно-заповідного фонду, віднесення земельних ділянок до категорії земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення;

- заборони приватизації, відчуження, передачі в оренду, зміни цільового призначення земельних ділянок державної власності з цінними природними комплексами, включених до територій біосферних заповідників і національних природних парків без вилучення у землекористувачів;

- мораторію на приватизацію, відчуження та передачу в оренду земельних ділянок державної власності, прилеглих до територій та об'єктів природно-заповідного фонду, межі яких не встановлені в натурі (на місцевості) і є спірними;

- упровадження системи екологічного страхування територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

3) забезпечити супроводження в установленому порядку у Верховній Раді України проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» (реєстраційний № 2747);

4) опрацювати у місячний строк питання щодо вдосконалення системи управління заповідною справою в Україні та за результатами прийняти відповідні рішення;

(Закінчення на 2-3-й стор.)

ПРО ДЕНЬ ПРАЦІВНИКА ПРИРОДНО- ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ

Ураховуючи вагомий внесок працівників природно-заповідної справи у збереження та відновлення біологічного і ландшафтного різноманіття, розвиток територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, на підтримку ініціативи Міністерства охорони навколишнього природного середовища України постановляю:

Установити в Україні професійне свято - День працівника природно-заповідної справи, яке відзначати щорічно 7 липня.

Президент України
 м. Київ, 18 серпня 2009 року
 № 629/2009.

Віктор ЮЩЕНКО.

УКАЗИ ПРЕЗИДЕНТА

ПРО ДОДАТКОВІ ЗАХОДИ ЩОДО РОЗВИТКУ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

(Продовження. Початок на 1-й стор.)

5) у тримісячний строк:

- розробити та затвердити план заходів, спрямованих на збереження та розвиток української частини природного об'єкта «Букові праліси Карпат», внесеного до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО;

- забезпечити передачу в установленому порядку в підпорядкування Міністерству охорони навколишнього природного середовища України установ природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, що перебувають в управлінні Державного комітету лісового господарства України;

- забезпечити проведення інвентаризації земель, що перебувають у користуванні Міністерства оборони України, та надати в установленому порядку пропозиції щодо заповідання природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

- ужити заходів для забезпечення необхідними приміщеннями спеціальних адміністрацій по управлінню територіями та об'єктами природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;

- ужити в установленому порядку заходів щодо забезпечення спеціальних адміністрацій по управлінню територіями та об'єктами природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, підприємств, установ, організацій, у віданні яких перебувають такі території та об'єкти, необхідним протипожежним обладнанням та інвентарем, пожежною технікою;

6) у шестимісячний строк:

- розробити та затвердити план заходів, спрямованих на створення нових та підтримку діяльності існуючих ботанічних садів в Україні;

- розробити та затвердити план заходів із розвитку туризму та рекреаційної діяльності на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, в тому числі опрацювати питання щодо кредитування юридичних і фізичних осіб, які мають намір розвивати туристичну інфраструктуру в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

- забезпечити створення єдиного веб-сайту (веб-порталу) з інформацією про існуючі установи природно-заповідного фонду, їх розташування, природні комплекси та об'єкти на їх території (з характеристикою), рекреаційні можливості, туристичні маршрути та інфраструктуру послуг для відвідувачів;

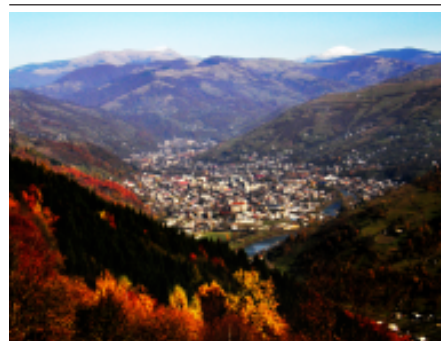
7) забезпечити встановлення в установленому порядку до 1 січня 2011 року в природі (на місцевості) меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду, оформлення їх відповідними знаками та інформаційними матеріалами, нанесення меж цих територій та об'єктів на відповідні планово-картографічні матеріали, а також виготовлення і видачу природним та біосферним заповідникам, національним природним паркам, ботанічним садам, дендрологічним та зоологічним паркам документів, що посвідчують право на

передані їм земельні ділянки;

8) активізувати роботу з утворення в установленому порядку нових біосферних заповідників, у тому числі в рамках програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера»;

9) здійснювати заходи щодо відтворення в навколишньому природному середовищі, зокрема, шляхом забезпечення створення спеціальних розсадників та розплідників рідкісних видів рослинного та тваринного світу, насамперед тих, що зникають та мають господарську цінність, а також заходи щодо посилення боротьби з незаконним полюванням та збутом незаконно добутих тварин;

10) вживати за участю Національної академії наук України заходів щодо активізації співпраці наукових та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів із науковими працівниками спеціальних адміністрацій по управлінню територіями та об'єктами природно-заповідного фонду, підприємств, установ, організацій, у віданні яких перебувають такі території, у проведенні науково-дослідної роботи на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду;

11) передбачати у проектах закону про Державний бюджет України на 2010 та наступні роки видатки у необхідних обсягах для фінансування заходів зі створення нових та утримання існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

2. Кабінету Міністрів України, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним державним адміністраціям:

1) забезпечити підготовку у шестимісячний строк та внесення в установленому порядку узгоджених пропозицій щодо створення нових і розширення територій існуючих національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів, передбачених Указами Президента України від 27 серпня 2008 року № 774 «Про невідкладні заходи щодо розширення мережі національних природних парків» та від 1 грудня 2008 року № 1129 «Про розширення мережі та територій національних природних парків та інших природно-заповідних об'єктів»;

2) вжити протягом 2010 - 2012 років заходів щодо створення функціонування центрів санаторного лікування, медичної та соціально-психологічної реабілітації для дітей та дорослих у межах відповідних зон території природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, залучивши для цього інвестиції, в тому числі іноземні;

3) вжити заходів щодо проведення роз'яснювальної роботи серед населення, що проживає на природних територіях, на яких передбачено створення об'єктів природно-заповідного фонду, про необхідність створення таких об'єктів, особливості їх функціонування та обмеження традиційного природо-користування;

4) забезпечити створення до 1 січня 2011 року на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду загальнодержавного значення туристичної та рекреаційної інфраструктури, зокрема інформаційно-туристичних центрів, прокладання та облаштування туристичних стежок та місць відпочинку, проведення капітального ремонту і реконструкції під'їзних доріг.

3. Кабінету Міністрів України за участю Національної академії наук України та Київського національного університету імені Тараса Шевченка забезпечити створення на базі Канівського природного заповідника навчального центру з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівників та спеціалістів спеціальних адміністрацій по управлінню територіями та об'єктами природно-заповідного фонду, підприємств, установ, організацій, у віданні яких перебувають такі території та об'єкти, інших фахівців заповідної справи, представників громадських природо-охоронних організацій.

4. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям:

1) підготувати та внести у місячний строк у встановленому порядку пропозиції щодо створення нових і розширення існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення;

2) співпрацювати з органами місцевого самоврядування щодо розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення;

3) вжити в установленому порядку заходів щодо розміщення на постійній основі соціальної реклами, спрямованої на формування у населення екологічної культури, підвищення екологічної свідомості, популяризацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

4) сприяти участі юридичних і фізичних осіб у заходах із розвитку територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

5) вжити у тримісячний строк заходів щодо ліквідації на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду стихійних сміттєзвалищ, недопущення їх утворення у майбутньому;

6) вживати заходів щодо впровадження на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду еколого-натуралістичних напрямів позашкільної освіти, зокрема проведення екскурсій, організації літніх екологічних таборів, залучення учнівської молоді до практичної природоохоронної роботи.

(Закінчення на 3-й стор.)

УКРАЇНИ

(Закінчення. Початок на 1-2-й стор.)

5. Рекомендувати Національній академії наук України:

1) розробити у тримісячний строк відповідно до рекомендацій ЮНЕСКО та затвердити науково-методичні засади використання територій біосферних заповідників;

2) до 1 січня 2011 року:

- ужити заходів щодо вивчення та наукового дослідження природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду, зокрема ділянок морського узбережжя та заплави великих і середніх річок, морських акваторій, для виявлення найбільш цінних природних комплексів з метою подальшого заповідання цих територій та об'єктів;

- розробити та затвердити довгострокову наукову програму збереження та відтворення рідкісних видів рослинного та тваринного світу, насамперед тих, що зникають, занесені до Червоної книги України і знаходяться на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду;

3) забезпечувати разом із Міністерством охорони навколишнього природного середовища України координацію здійснення науководослідних робіт на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду.

6. Державному комітету телебачення та радіомовлення України забезпечити широке висвітлення в засобах масової інформації заходів щодо розвитку природно-заповідної справи в Україні, інформації, спрямованої на популяризацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду, формування у населення екологічної культури і підвищення його екологічної свідомості.

7. Запропонувати Генеральній прокуратурі України:

1) провести у тримісячний строк разом із Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством охорони навколишнього природного середовища України перевірки додержання законів України, що регулюють відносини у сфері охорони навколишнього природного середовища та у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, земельних відносин, в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду і зарезервованих для заповідання;

2) організувати перевірки додержання органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування законів України, що регулюють відносини у сфері охорони навколишнього природного середовища та у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, земельних відносин;

3) послити нагляд за додержанням законів України під час розслідування кримінальних справ про порушення природоохоронного та земельного законодавства;

4) створити робочу групу із залученням представників Служби безпеки України, Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, Державного комітету України із земельних ресурсів, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, відповідних органів місцевого самоврядування та у двомісячний строк провести перевірку додержання вимог законів України при використанні земель Нікітського ботанічного саду – Національного наукового центру.

Президент України Віктор ЮЩЕНКО.
м. Київ. 14 серпня 2009 року. №611/2009.

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

У РАМКАХ «ПРОГРАМИ СУСІДСТВА РУМУНІЯ-УКРАЇНА»

29-30 червня поточного року відбулася експертна поїздка директора Карпатського біосферного заповідника Федора Гамора та його заступника Василя Покин'єри до Румунії (повіт Марамуреш) у рамках виконання заходів Проекту "Покращення протипаводкового захисту та екологічне оздоровлення навколишнього середовища на українсько-румунській прикордонній ділянці р. Тиса за «Програмою сусідства Румунія – Україна». У ході візиту відвідано прикордонну територію Румунії між селами Валя Вішеулуй та Малий Бичків.

Проведено експертну оцінку екосистеми заплави р. Тиса та зроблено аналіз впливу різних факторів, зокрема наявних тут гідротехнічних споруд і берегозахисних об'єктів на стан природного середовища.

Під час перебування у Румунії взято участь у кількох робочих парадах і зустрічах, що стосувалися узгодження Протоколу робочої поїздки українських експертів до Румунії, прогнозу української та румунської сторін щодо майбутнього заплави Тиси в контексті протипаводкового захисту тощо.

ВІЗИТ ДО НІМЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

З 13 по 17 липня ц.р. директор Карпатського біосферного заповідника Федір Гамор та його заступник Василь Покин'єри відвідали Німецький університет прикладних наук у місті Еберсвальде. Це один із найстаріших навчальних та наукових закладів Німеччини, який готує фахівців у галузі екології та використання природних ресурсів.

Студенти і науковці університету протягом останніх років співпрацюють із заповідником, налагодили у нас наукову та навчальну роботу. І такі наші взаємини є обопільно вигідними. Про це, зокрема йдеться у публікації німецької газети "Меркфхе Оберцайтунг" за 14 липня 2009 р., яку бачите на фото.

УЧАСТЬ У НАУКОВОМУ СЕМІНАРІ НА ОСТРОВІ ВІЛЬМ

Заступник директора Карпатського біосферного заповідника з науководослідної та екологоосвітньої роботи Василь Покин'єри 16-17 вересня ц.р. взяв участь у науковому семінарі у Міжнародній академії охорони природи на німецькому острові Вільм, з питань збереження пралісів Європи. Як експерт він зробив доповідь з цієї проблеми.

Добірку підготував Федір ГАМОР.

Auf dem Waldcampus: Die ukrainische Delegation um Prof. Fedir Hamor (5.v.l.) mit Prof. Pierre Ibsch (r.) und Mitarbeitern der FH Eberswalde. Foto: MOZ/Thomas Burckhardt

Wissenschaftler aus der Ukraine an der FH Delegation besucht die Schorfheide

Eberswalde (bkr) Ein Delegation von Wissenschaftlern aus der Ukraine ist seit gestern zu Gast an der Fachhochschule. Der Direktor des Karpaten-Biosphärenreservats, Fedir Hamor, der wissenschaftliche Leiter Vasyl Pokynchereda und Dozent Andrij Hamor von der Universität Ushgorod werden noch bis morgen einen fachlichen Austausch mit Vertretern des Fachbereiches Wald und Forst führen. Professor Pierre Ibsch, Dekan des Fachbereiches, empfing die Gäste auf dem Waldcampus. Gemeinsam

unternahmen die Forscher eine Exkursion in das Biosphärenreservat Schorfheide/Chorin. Auf dem Plan steht neben der Vertiefung von Kooperationsprojekten auch eine Diskussion des Vorhabens, für den Grumsiner Forst den Status des UNESCO-Weltkulturerbes zu beantragen. Die Buchenwälder der Karpaten in der Ukraine tragen diesen Status bereits. „Wir arbeiten seit langer Zeit gut zusammen und hoffen nun auf ein großes deutsch-ukrainisches Naturschutzgebiet“, sagte Fedir Hamor.

ВІКТОР ЮЩЕНКО ВЗЯВ УЧАСТЬ У ФЕСТИВАЛІ-ЯРМАРКУ «ГУЦУЛЬСЬКА БРИНЗА» В РАХОВІ

13 вересня ц.р. Президент України Віктор Ющенко взяв участь в урочистому відкритті фестивалю-ярмарку «Гуцульська бринза».

Президент привітав гостей та організаторів фестивалю. «Сьогоднішній фестиваль – це фестиваль не тільки бринзи, а й нашої культури, повернутої традиції», - сказав В.Ющенко. Він особливо наголосив, що цей край відомий високим рівнем культури і духовності. «Доки є традиція,

культура - доти буде нація», - підкреслив Глава держави.

Президент подякував гуцулам за те, що вони бережуть традиції своєї землі: «Надзвичайно важливо для всієї нашої держави, що ви так високо тримаєте свою культуру. З кожним роком, я впевнений, вона розвиватиметься все більше». Президент нагадав, що 2 вересня цього року підписав указ, спрямований на підтримку гуцульської культури.

В.Ющенко також запевнив, що держава дедалі більше сприятиме розвитку традиційних для цієї землі галузей, наголосивши, що сьогоднішня присутність на заході представників влади усіх рівнів є знаком такої підтримки. За його словами, йдеться зокрема про відродження конярства, вівчарства та ін. «Важливо через бюджет підтримати вівчарство, надати субсидії, потрібні для підтримки цієї галузі», - зазначив Віктор Ющенко. Він також наголосив на важливості підвищення статусу професії вівчаря.

Глава держави окремо звернув увагу на важливість розвитку туристично-рекреаційних можливостей регіону. «Найбільшу економіку в цей край може принести туризм», - переконаний Віктор Ющенко. У цьому контексті Президент наголосив на важливості збереження карпатських лісів: «Нам не потрібні гори, вкриті пеньками, а ошатні зелені ліси... Через збереження лісу, через підтримку культури, традиції ми зможемо повернути сюди мільйони туристів».

Віктор Ющенко також вручив подяки Президента кращим умільцям вівчарської справи та народних ремесел. «Це вдячність тим людям, які піднімають нашу духовність, утверджують нашу культуру», - сказав він.

Гуцули Рахова подарували Президенту чудову картину краєвидів міста.

Віктор Ющенко особисто запалив символічну ватру фестивалю «Гуцульська бринза». Він ознайомився з продукцією виробників сиру, а також з експозиціями фестивалю.

Перед початком фестивалю разом з учасниками заходу Президент взяв участь у символічній пішій ході до місця проведення «Гуцульської бринзи» (урочище «Буркут»).

НАШІ ІНІЦІАТИВИ

ДЛЯ РОЗВИТКУ МІСТА РАХОВА

«10» 09 2009 р. 1577

Рахівському міському голові
п. Думину Я.В.

У зв'язку з участю Президента України В.А. Ющенка у фестивалі «Гуцульська бринза» пропонуємо розглянути на засіданні виконкому направлення звернення до Президента України стосовно прийняття Указу Президента України «Про заходи щодо сталого розвитку міста Рахів як населеного пункту у Географічному Центрі Європи».

Відповідний проект указу та пояснююча записка додається на 4 сторінках.

Директор Карпатського біосферного заповідника,
академік Академії екологічних наук України

 Ф.Д. Гамор

Проект

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ЗАХОДИ ЩОДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТА РАХІВ ЯК НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ В ГЕОГРАФІЧНОМУ ЦЕНТРІ ЄВРОПИ

Ураховуючи унікальне географічне розташування, історичні традиції та з метою раціонального використання туристично-рекреаційного потенціалу, підтримуючи ініціативу Рахівської міської ради **п о с т а н о в л я ю:**

1. Кабінету Міністрів України:
 - 1) у шестимісячний термін вирішити питання про надання місту Рахів та прилеглим територіям у Рахівському районі Закарпатської області статусу гірського курорту загальнодержавного значення.
 - 2) у тримісячний термін розробити і затвердити план заходів із благоустрою і розбудови інфраструктури міста Рахів та прилеглих територій у Рахівському районі Закарпатської області та передбачити на ці цілі у Державному бюджеті України на 2010 р. та наступні роки необхідне фінансування.

Рахівська міська рада
виконавчий комітет

від 10 вересня 2009 року № 86
м. Рахів

Про заходи щодо сталого
розвитку м. Рахів

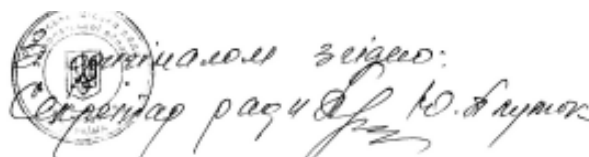
Заслухавши інформацію члена виконкому, академіка Академії екологічних наук України, директора Карпатського біосферного заповідника Гамора Ф.Д. про необхідність звернення до Президента України з ініціативою щодо прийняття Указу Президента України «Про заходи щодо сталого розвитку міста Рахів як населеного пункту у Географічному Центрі Європи», з метою виконання стратегічного плану розвитку міста Рахів на 2007-2017 рр., керуючись ст. 10 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», виконком міської ради

вирішив:

1. Звернутися до Президента України Ющенка В.А. з ініціативою прийняття Указу «Про заходи щодо сталого розвитку міста Рахів як населеного пункту у Географічному Центрі Європи».
2. Доручити міському голові Думину Я.В. під час проведення фестивалю «Гуцульська бринза» 13.09.2009 року внести відповідне подання на розгляд Президента України Ющенка В.А.

Міський голова

Я.В. Думин

3) забезпечити у двохмісячний термін відкриття руху пасажирського потягу до «Центру Європи» за маршрутом Київ – Рахів.

2. Державному комітету телебачення і радіомовлення України забезпечити популяризацію та пропаганду туристично-рекреаційного потенціалу краю у Центрі Європи, підвищення його іміджу як візитної картки України.

Президент України

В. Ющенко.

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАРАДА З ПИТАНЬ РОЗВИТКУ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ В ШАЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРИРОДНОМУ ПАРКУ НА ВОЛИНІ

9 липня ц.р., під головуванням Президента України Віктора Ющенка, в с. Гаївка Шацького району Волинської області проведено нараду з питань розвитку природно-заповідної справи (в Шацькому національному природному парку).

Мета заходу - розгляд стану реалізації природно-заповідної справи та визначення шляхів вирішення існуючих проблемних питань.

Для вивчення учасникам наради було представлено проект Указу Президента «Про додаткові заходи щодо розвитку природно-заповідної справи в Україні».

Учасники наради обговорили: сучасний стан заповідної справи в Україні; охорону територій та об'єктів ПЗФ, контроль за додержанням їх режиму; додержання природоохоронного законодавства на територіях та об'єктах ПЗФ; стан виконання Указів Президента щодо розвитку мережі національних природних парків і заповідників; науково-дослідну діяльність установ ПЗФ; стан забезпечення установ ПЗФ Державними актами на постійне користування земельними ділянками.

У нараді взяли участь Міністр охорони навколишнього природного середовища Георгій Філіпчук, Перший заступник Глави Секретаріату Президента Олександр Шлапак, заступник Генерального прокурора Тетяна Корнякова, заступник голови Держкомітету лісового господарства Микола Ведмідь, директор Карпатського біосферного заповідника Федір Гамор, директор біосферного заповідника «Асканія-Нова» Віктор Гавриленко, директор Канівського природного заповідника Микола Чорний, керівники ОДА, науковці тощо.

Президент констатував, що на сьогодні є велика проблема коштів, які виділяються на цю сферу. «Фінансування заповідної справи в останні три роки скорочується. На мій погляд, це велика вина, перш за все, уряду, що політика, яка в усьому світі пропагується і має нових прихильників, в Україні здійс-

нюється за протилежним підходом... Таке ставлення до природоохоронної діяльності є неприпустимим» - наголосив він. У цьому контексті Віктор Ющенко позитивно оцінив зусилля міністра охорони навколишнього природного середовища, однак додав, що слід адекватно ставитися урядові до пропозицій міністерства. Глава держави відзначив, що необхідно забезпечити покращення бюджетного фінансування цієї галузі, адже сьогодні лівова частина коштів на утримання заповідників йде на оплату праці.

Звертаючись до голів обласних державних адміністрацій, він зробив наголос на тому, що вони мають брати активну участь в розвитку природних заповідників. Президент також доручив керівникам областей опрацювати питання підготовки інформаційно-просвітницьких програм для школярів та студентів.

Президент акцентував увагу на необхідності розширення національної екологічної мережі, адже на сьогодні показник «заповідності» у Європі становить 15%, а в Україні лише 5%. Він сказав, що у 2008 році доручив Урядові та місцевій владі забезпечити підготовку матеріалів щодо створення нових національних природних парків та заповідників. Указами Президента України передбачено створення 43 нових національних природних парків, розширення території 9 об'єктів природно-заповідного фонду. Також нагадав, що у 2009 році прийнято 4 Укази Президента України, якими створено ряд національних природних парків. Глава держави підкреслив, що очікує повного виконання цих указів. За два місяці Президент має отримати повний звіт із цього питання.

«Не стоїть питання, як захистити відповідні масиви від людей. Питання стоїть, як захистити їх для людей, щоб ми пишалися своїм краєм», - сказав Віктор Ющенко. Він констатував, що проект створення значної частини парків «слабо просувуються через перешкоджання Держкомлісгоспу. Я даю 2 місяці, щоб ці питання більше не існували», - попередив Президент.

Крім того, він висловив занепокоєння тим, що досі не узаконено розширення Карпатського біосферного заповідника. Звертаючись до представників Держкомлісгоспу та Закарпатської обласної адміністрації, Президент поставив вимогу ближчими днями вирішити це питання. Президент також відзначив, що в окремих випадках маємо спротив створенню природних заповідників з боку органів місцевого самоврядування, що важливо знайти спільну позицію з цієї теми між місцевою виконавчою владою, Міністерством охорони навколишнього середовища та органами місцевого самоврядування.

Крім того, Президент визначив тридцятиденний термін на конкретні пропозиції ОДА щодо розширення регіональної мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Це питання має бути опрацьоване спільно з фахівцями, науковцями та місцевою громадськістю. «Це повинен бути солідарний проект», - переконаний Віктор Ющенко.

На нараді йшлося і про такі проблеми у природоохоронній справі, як управління об'єктами і територіями природно-заповідного фонду в ряді областей нашої держави. «Бачу єдину причину зволікання із впорядкування земельних питань - це корупція, корпоративні інтереси - щось дрібне, низьке, але не державне. Немає розуміння, що це - державна справа», - сказав Президент.

Говорилося також про необхідність удосконалення структури державного управління установами природно-заповідного фонду.

На нараді конкретні завдання було поставлено перед працівниками Генпрокуратури, Української академії аграрних наук, ОДА та органами місцевого самоврядування.

Звертаючись до учасників наради, В. Ющенко наголосив на важливості сформулювати у ході цього заходу стратегічні завдання розвитку природно-заповідної справи на ближчі роки.

За матеріалами веб-сайту
Президента України.

НА ПЕРЕМИЧЦІ ПІД ГОВЕРЛОЮ БУДУЄТЬСЯ РЕКРЕАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР

У Карпатському біосферному заповіднику багато робиться для формування масової екологічної культури у населення та широкої його поінформованості про роботу установи. Створюються всі умови для цього, зокрема, мережа рекреаційно-інформаційних центрів. Вони існують в географічному Центрі Європи, у ПНДВ «Долина нарцисів» у Хусті та всіх інших відділеннях.

У відповідності до запланованих заходів на 2009-2010 рр., подібний центр створюється й на Перемичці під горою Говерла. Там будівельники нашого відділення Василь Кокіш-Мельник, Юрій Обрецький, Петро Никірка, Юрій Блох та Михайло Червак вже спорудили двоповерхове приміщення, площею понад 150 м², із струганого і відшліфованого бруса, вкрили його метало-черепицею. Деревину пофарбували спецрозчином для її довговічності.

На першому поверсі центру вже вимощено дощату підлогу. Тут також буде розміщено інформаційні стенди, панно про екологічну цінність мегасхили Говерли, а також про заповідник, його природоохоронну і наукову роботу. І, звичайно, - про необхідність берегти унікальну природу Карпат.

Будова ще без вікон і дверей, бо має пройти тривалий період її всихання і осідання. Але пластикові вікна і двері вже виготовлено і через певний час вони будуть змонтовані. Усі роботи виконуються за кошти заповідника.

А покищо туристи, інші бажаючі, хто виходить на Говерлу, мають де відпочити, сховатися від негоди, навіть переночувати. Й усі позитивно відгукуються про зусилля КБЗ в створенні зручностей для подорожуючих.

Василь Шемота,
начальник Богдан-Петроського ПНДВ.

ВАЛЕРІЙ ФЕЙЄР, НАЧАЛЬНИК ШИРОКОЛУЖАНСЬКОГО ПНДВ: ПРАЦЮЄМО У ЗВИЧНОМУ РЕЖИМІ

Широколужанське природоохоронне науково-дослідне відділення в Карпатському біосферному заповіднику характерне тим, що там, як і в Угольському відділенні, зосереджені букові праліси Українських Карпат, які мають унікальну цінність для людства. Виняткову цінність має також місцезростання багатовікових ялиників в урочищі Яликуватий на площі понад 180 гектарів. А букові праліси тут розташовані на площі понад 4500 га, знаходяться на межі з Вільшанським лісництвом Хустського та Тарасівським Буштинського ДЛІМГ. Угіддя відділення простягнулися вздовж дороги, яка пролягає через населений пункт та вглиб лісу на 27 кілометрів (у межах села – 12 кілометрів до пропускового пункту „Поляна”, а потім ще 15 км – вглиб угідь).

Це має неабиякий вплив на всю нашу діяльність, адже утруднює, особливо взимку, контроль за станом флори і фауни, іншими процесами, які відбуваються у навколишньому природному середовищі.

Населення Широкого Луга – близько 3500 осіб. В основному – селянські дворогосподарства, власники яких утримують худобу. Із соцкультзакладів і установ тут розташовані сільська рада, загальноосвітня школа, фельдшерсько-акушерський пункт, бібліотека, кілька магазинів та інших закладів торгівлі. Село має сім полонин, але експлуатуються з них дві – Менчул і Щавна. З владою, населенням прагнемо працювати толерантно, виважено. Впродовж року для потреб громадян виділяємо до 300 кубометрів дров. Не залишаємося

осторожжю вирішення інших проблем, участі в сільських заходах. Взагалі, враховуючи віддаленість угідь від населеної території, антропогенний вплив на них незначний.

До входження до складу заповідника (до 1979 року) територія відділення належала Усть-Чорнянському лісокомбінату, як заказник. Зараз у ПНДВ працюють 20 чоловік, з них – 10 інспекторів, два майстри. Більшість з них трудяться у нас 20 і більше років. Понад 40 років віддав охороні лісу, з них – 30 у заповіднику, ветеран, інспектор Микола Дем'янчук. З високою відповідальністю до виконання своїх обов'язків ставляться майстер з охорони природи Василь Джуган, інспектори ПНДВ Василь Чендик і Василь Драгун. Для того, щоб почували себе зручніше, могли працювати краще, заповідник закупив інспекторам і майстрам 12 велосипедів, два мотоцикли. А із

закріпленням за ПНДВ службовою «Ниви» взагалі стало легше вирішувати виробничі питання.

На території ПНДВ, у пралісах, науковці професори В.І. Парпан та С.М. Стойко заклали шість науково-дослідних ділянок, на яких здійснюється комплекс заходів з розвитку пралісів. У даний час науковці Львівського національного лісотехнічного університету, разом зі швейцарськими лісівниками та спеціалістами КБЗ, готують базу і площі для інвентаризації букових пралісів. Вона відбудеться у наступному році.

У результаті багатосніжних зим у попередні роки, внаслідок загибелі диких тварин, їх чисельність на угіддях КБЗ у відділенні знизилася. Особливо це стосується парнокопитних. Зараз їх чисельність відновлюється. А паводки 1998, 2001 та 2008 років негативно вплинули на зариблення потоків. Її теж відновлюємо.

У належному стані утримуємо КПП „Поляна”, два лісові будинки, аншлаги. Впродовж січня – серпня відділення з екскурсіями та з науково-дослідною метою відвідали до 50 чоловік. Перед нами поставлено завдання не лише „проїдати”, а й дещо заробляти. Взагалі – працюємо в звичному режимі, виконуючи повноваження, надані державою.

Іноколи нам у вину ставлять, що не виявляємо порушень заповідного режиму тощо. Мовляв, актів про це немає. На мою думку, уміння працювати злагоджено, сумлінно, відповідально якраз і криється в тому, аби попереджувати правопорушення і не допускати їх.

Новобудова на Перемичці.

СТУДЕНТСЬКА ПРАКТИКА НА ТЕРЕНАХ ЗАПОВІДНИКА ПОЄДНАЛИ КОРИСНЕ З ПРИЄМНИМ

Упродовж літа, на основі обопільних угод, у Карпатському біосферному заповіднику, з метою проходження практики, побували групи студентів з ряду вітчизняних і закордонних вузів. Зокрема, це – студенти Тернопільського педуніверситету, Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника, Ужгородського національного університету, Львівського національного університету імені І. Франка, Чернівецького національного університету, Кіровоградського педагогічного університету. Також побували у нас студенти з Мінська (Білорусь). У загальному – понад 600 вузівців.

Студенти-біологи, географи, екологи, лісники та деяких інших спеціалізацій природно-рекреаційного призначення вивчали чудову і неповторну природу Українських Карпат, фауну і флору у межах КБЗ, ознайомилися з діяльністю установи, мали змогу долучитися до багатой культурі горян, навчитися поєднувати набуті знання з практичною роботою. Для багатьох із них побачене, почуте, вивчене ляже в основу курсових, дипломних та наукових робіт. Безумовно, що для всіх – залишиться у пам'яті назавжди і манитиме спогадами у це чудове царство природи.

Про свої враження від практики у заповіднику розповідають керівник практики, доктор хімічних наук, професор, завідувач кафедри екології Національного університету «Києво-Могилянська академія» Сергій Ісаєв та студент цього вузу.

С. Ісаєв:

- Цьогоріч до заповідника з Києва, з нашої академії, приїхали 26 студентів-другокурсників, в основному – біологів, екологів. Практика недовготривала, трохи більше двох тижнів. В основному, усіх розквартирували у готельному корпусі на центральній садибі КБЗ. Бажаючи створити намет, який був центром студентського збору, проведення масових заходів. Програма практики у студентів обширна. Зокрема, їм, за допомогою різних приладів, належало дослідити кліматип урбосистеми, ознайомитися з роботою гідропоста, здійснити фенологічні дослідження та вивчити рослинний покрив антропогенних екосистем, основи дослідження флори,

методи ентомологічних досліджень тощо. Вони також вивчали видовий склад окремих груп наземних хребетних, візуально спостерігали за природою. Їх цікавили видовий склад орнітофауни Українських Карпат, основи лісівничих досліджень, методика закладання постійних пробних площ, основи ГІС-технологій, приклади використання їх у роботі КБЗ. З цією метою студенти виїжджали у ПНД-відділення, здійснили сходження на гору Говерлу, деякі інші навколо Рахова гірські вершини. З ними плідно працювали науковці КБЗ, зокрема заступник директора з науково-дослідної та еколого-освітньої роботи, керівник практики Василь Покин'ячерета, завідувачі лабораторій: ботанічної – Микола Волощук, фенолого-гідрологічної та ландшафтних досліджень – Петро Папарига, обробки та аналізу ГІС – Юрій Беркела, лісознавчої – Дмитро Сухарюк та ряд інших.

Ми дізналися, що обширною була і культурно-ознайомлююча програма. Студенти побували на екскурсіях у Музеї екології гір та історії природокористування в заповіднику, у географічному центрі Європи, біля карстових печер та карстового мосту в Угольці, відвідали Соколине бердо в Кузій-Свидовецькому ПНДВ.

Ось що розповіла староста другого курсу, студентка Києво-Могилянської академії **Дарина Карпенко**: «На мою думку, Карпатський біосферний заповідник – одне із небагатьох місць на Україні і за кордоном, де можна побачити природу у первозданному вигляді, провести активний відпочинок з величезними користю і насолодою. Попри заняття, саме так пройшла наша практика. Незважаючи на невелику кількість далеких екскурсій, наші враження від осягнутого, почутого, від конкретної участі в практичних заняттях працівників заповідника, створення для нас умов, - лише позитивні, незабутні. Дякуємо адміністрації КБЗ за теплий прийом, смачну їжу і все інше, організоване для студентів Києво-Могилянки».

Василь БОЙЧУК.

На фото: київські студенти, разом з керівником практики, професором Сергієм Ісаєвим, обговорюють підсумки чергового заняття.

ВІДБУЛОСЯ ЗАСІДАННЯ БЮРО НАУКОВО- ТЕХНІЧНОЇ РАДИ

Позачергове засідання бюро науково-технічної ради Карпатського біосферного заповідника відбулося 10 вересня 2009 року. На ньому розглядалося ряд питань. Зокрема, жваве обговорення відбулося за повідомленням першого заступника директора - головного природознавця заповідника Миколи Рибак, про надання погодження на ремонт дороги до полонини Бребенеска. Для покращення ведення полонинського господарства рухівською територіальною громадою, вирішено ремонт дороги погодити.

Серед питань, пов'язаних з роботою заповідника, заслухали інформації інженерів відділу відтворення, збереження та використання природних ресурсів КБЗ. Зокрема, Ілля Климпуш інформував про проект лімітів на використанні природних ресурсів на території КБЗ у 2010 р. При її обговоренні члени бюро запропонували створити базу даних за всіма видами антропогенного впливу, а саме: сінокосіння, випасання, збору грибів, ягід та інше. Віктор Щербя повідомив про санітарно-оздоровчі заходи у лісництвах ДП „Ясінянське ЛМГ” та ДП „Рахівське ЛДГ” (на територіях КБЗ без вилучення). Після дискусії з цього питання, у зв'язку з масовим поширенням шкідників лісу у смерекових насадженнях, було вирішено погодити на таких угіддях проведення санітарно-оздоровчих заходів. Крім того, на всіх санітарно-суцільних лісосіках, у майбутньому, з метою поширення насаджень, наближених за складом і структурою до природних лісів, всі здорові дерева бука, явора, ялиці вирішено не вирубувати, а залишити як насінники.

Цікавість також викликала інформація завідувача лабораторією фенолого-гідрометеорологічних та ландшафтних досліджень Петра Папариги про виконання ним дисертаційної роботи «Геохімія важких металів у природних комплексах Чорногірського масиву в межах Карпатського біосферного заповідника».

Засідання пройшло у діловій обстановці. Доповідачі висловлювали цікаві пропозиції, які й лягли в основу прийнятого на бюро рішення.

Микола Волощук,
вчений секретар науково-технічної
ради заповідника.

ВАЖЛИВІ ДОКУМЕНТИ

Президент України Віктор Ющенко підписав Закон України «Про ратифікацію Протоколу про збереження і сталі використання біологічного та ландшафтного різноманіття до рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат, підписаної у м. Києві 22 травня 2009 року».

Розпорядженням Кабінету міністрів України від 12 серпня ц.р. «Про підготовку та проведення міжнародної науково-практичної конференції «Сталий розвиток Карпат та інших гірських регіонів Європи», директор Карпатського біосферного заповідника Ф.Д. Гамор затвердив членом оргкомітету із проведення цієї конференції. Співголовами оргкомітету є віце-прем'єр міністр України Г.М. Немиря та голова Закарпатської обласної ради М.М. Кічковський. Конференція відбудеться у квітні 2010 року в Ужгороді.

Міністр Міністерства охорони навколишнього природного середовища України Г. Філіпчук, наказом від 13 липня ц.р., установив відомчу заохочувальну відзнаку Міністерства – нагрудний знак «Почесний працівник заповідної справи України». Також затверджено положення про згадану відзнаку, її опис, малюнок та зразок посвідчення до неї.

У положенні, зокрема, зазначено, що нагрудний знак є відомчою відзнакою Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, яка встановлюється для заохочення працівників природоохоронних органів, органів державної влади, наукових установ та громадян, які сприяли реалізації державної політики в галузі заповідної справи.

(За матеріалами преси).

З БАТЬКІВСЬКИМ ПІКЛУВАННЯМ ПРО ПІДЛЕГЛИХ

Свої 55-ті роковини від дня народження Юрій Колачук, який працює начальником транспортно-енергетичної дільниці Карпатського біосферного заповідника, відсвяткував 23 липня.

П'ятдесят п'ять – це великий відтинок часу людського життя, аби самому собі дати звіт про те, що зробив і для кого, як? Оглянутися, так би мовити, назад з вершини років, дати собі і всьому оцінку, задуматися над сутністю життя і себе в ньому. Без ворота у минуле тут не обійтися.

... Ось він, семирічний хлопчик, одинак у мамі, з дзьобинкою через плече, аж з урочища Кривий у Рахові, за кілька кілометрів від навчального закладу, щодня долає дорогу до Сільськогосподарської восьмирічки (зараз ЗОШ І-ІІІ ступенів №3 у місті). До науки ставився відповідально, був старанним. Інакше й не могло бути, бо так склалося життя сім'ї.

Потяг до техніки у хлопця намітився ще з дитинства. Із захопленням міг годинами милуватися, як потужні гусеничні і колісні трактори, автомобілі долали гірські схили, доставляли на високі ґруні вантажі, обробляли тоді колгоспні поля. Звідти доставляли у місто та інші місця утримання худоби корми тощо. Вже тоді вирішив, що буде механізатором. Мати не заперечувала, коли син визначився з вибором і після закінчення десятирічки за направленням працевлаштувався в райоб'єднання «Сільгосптехніка». Особливо юнакові запам'яталися перші дні роботи

в колективі, у якому тоді трудилося не один десяток механізаторів, водіїв, слюсарів, спеціалістів інших, потрібних у сільському господарстві, профілів. Усюди в цехах гамірно, гучно, все в русі. Спершу були заржавілі гайки тракторних плугів, дискових борін, які потрібно розкрутити, почистити, змастити...

Але справжнє механізаторське життя розпочалося у Ю. Колачука лише після того, коли закінчив у Великоберезнянському ПТУ шестимісячні курси спеціаліста з обладнання тваринницьких приміщень. У складі бригад механізаторів-монтажників оснащували кормоцехи та тваринницькі приміщення у колгоспах «8 Березня», «Верховина», «Перше травня» та інших. Життя було напруженим, ні хвилини спокою.

Три роки віддав службі у радянському війську за кордоном, в Німеччині. Це ще більше загартувало, дисциплінувало. Вирішив будь-що вчитися. Після демобілізації з армії поступив заочно в Івано-Франківський автодорожній технікум. Паралельно працював техкерівником у міському комунгоспі. Потім, як одержав освіту за фахом, 3-4 роки трудився майстром по ремонту автомобілів та завідувачем виробництвом у Рахівському АТП 12139. А з 1998 року долю пов'язав із Карпатським біосферним заповідником. Спершу трудився механіком по ремонту автомобілів, й ось вже 9 років – начальником ТЕД. Господарство велике, розгалужене. У підпорядкуванні начальника дільниці – електрогосподарство, котельні на центральній садибі та у відділеннях. Він керує легковим автотранспортом для адміністрації КБЗ, спецавтомобілями, іншою технікою і людьми. Усього «на ший» Ю. Колачука, як каже сам без злості, 20 автівок, два трактори, автобус, 14 водіїв і механізаторів, електрик, диспетчер, усього 21 працівник. Враховуючи те, що заповідник майже всім, крім зарплати, повинен себе забезпечувати сам, то зрозумілими стануть вимоги

щодо економії коштів, засобів, електроенергії, інших ресурсів, в тому числі й для транспортно-енергетичного господарства. У ТЕД, його керівником, чітко поставлені завдання і контроль за зароблянням грошей за рахунок різних послуг: перевезення пасажирів і вантажів, раціонального і економічного витрачання всього, за рахунок чого живе колектив, КБЗ в цілому. Щоденно на стіл Ю. Колачука лягають звіти про витрати, що і хто зробив.

– Жити без цього, особливо у кризовий період, який охопив усі сфери діяльності в суспільстві, не можна, – каже керівник. – Завдяки цьому тримаються довго у робочому стані, наприклад, наші старенькі трактор і екскаватор, вантажні автомобілі. Правда, торік за рахунок державних коштів автопарк поповнився п'ятьма новенькими легковиками «Нивами», які передано у відділення та в деякі інші служби заповідника. На високому рівні у нас техніка безпеки і екскаватор санітарія. До речі, кабінет з техніки безпеки рахується одним із найкращих у районі.

Важливо й те, що завдяки старанням начальника ТЕД у колективі заповідника сформовано хороший, надійний загін водіїв і механізаторів. Це, зокрема, Михайло Козурак, Дмитро Йонаш, Олександр Фалтінський, Віктор Гаджа, Михайло Ігнатюк, Василь Ретізник. Окремі з них багато років пропрацювали у КБЗ. Колеги по роботі в дільниці є доброю опорою керівнику. Вони як належне сприймають вимогливість і прискіпливість шефа. Бо, скажімо, аби добратися в гори, попрацювати там, повернутися в цілості і здоров'ї додому, потрібні високі досвід, дисциплінованість, справність техніки. А, значить, – і вимогливість, щире слово подяки. Якщо хочете, – любов, піклування про підлеглих, як батьківські до дітей. Якраз з такою любов'ю ставиться Ю. Колачук до своїх колег по роботі.

Василь БОЙЧУК.

Адреса редакції:

вул. Красне Плесо, 77, а/с 8, м. Рахів,
90600 Закарпатська обл.
Контактні тел: (03132) 21-913, 2-29-14.
Ел. пошта: cbr-rakhiv@ukr.net
http://cbr.nature.org.ua

Засновник і видавець: Карпатський біосферний заповідник.

Свідоцтво про державну реєстрацію
Зт № 401 від 25. 01. 2006 року.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Федір Гамор (шеф-редактор),
Василь Бойчук (редактор),
Василь Покин'єрєда,
Юрій Беркєла,
Дмитро Сухарюк,
Ярослав Довганич,
Йосип Бундзяк,
Олег Борик (верстка).

Відповідальність за достовірність фактів
несе автор.

Газета віддрукована у Хустській районній
друкарні.

Замовлення №

Тираж 1000 примірників.